

Cserkeszőlőt gyógyvizű fürdőjéről ismeri az ország és az Európa számos országából ideérkező üdülővendég. A föld mélyén húzódó termásvízkinccs alapozta meg a község fejlődését és a jövőben is döntő fejlesztési tényező marad.

A település jövőképét számos más adottság, előnyös és hátrányos körülmény is alakítja, melyeknek számbavétele és tudatos, összehangolt kezelése révén nagyobb sikerrel hozhatók meg a további önkormányzati döntések. E célt szolgálja a településfejlesztési koncepció is.

A koncepció figyelembe veszi a térségre vonatkozó fejlesztési elképzeléseket: Jász-Nagykun-Szolnok megye jóváhagyott Középtávú (2000-2006) területfejlesztési stratégiai programját, Agrárstruktúra és vidékfejlesztési stratégiai programját, Turizmusfejlesztési koncepcióját, Marketing stratégiáját és operatív programját, valamint Tiszazug kistérségének agrárstruktúra- és vidékfejlesztési operatív programját.

Számolni kell azzal a ténnyel, hogy a tiszazugi kistérség a 19/1998. (II.4.) Kormányrendelet alapján a területfejlesztés kedvezményezett térségeihez tartozik, társadalmi-gazdasági elmaradottsága, tartós munkanélkülisége és mezőgazdaságának nehéz helyzete miatt.

1. TERMÉSZET- ÉS KÖRNYEZETVÉDELME

A természet és környezetünk állapota életünk minden részét érinti: a munka, a pihenés és a szórakozás egyaránt hatással lehet rá és egyben függ is tőle. Közös feladat folyamatos figyelemmel kísérése és védelme.

1.1. TERMÉSZETVÉDELME

Cserkeszőlőt száraz, meleg, napsütéses éghajlat jellemi. A Ny-i területrészen a futóhomokos típusú talajon meghonosodott szőlőművelés, K-en pedig a jobb termőképességű réti talaj szántóművelése formálta át az eredeti tájat.

Természetes élőhely összefüggően csak a „Nagy Fertő” egykori szikes tó és mocsár helyén húzódó, vízzel telt agyaggödörökben és gyepeken maradt fenn. Ezt a területet a természetvédelemről szóló 1996. évi VIII. törvény ún. "ex lege" területként védi. Hasonló védelem alatt áll a különleges táji értéket képviselő, kultúrtörténeti és régészeti jelentőségű két *kunhalom*. A védett természeti területen az élőhelyek megőrzése a cél, melynek érdekében környezettudatos, a hagyományokhoz közelítő gazdálkodást kell folytatni. Az ily módon szabályozott tevékenység gazdaságossá tételét támogatási rendszer fogja biztosítani természetvédelmi célprogramok keretében. A kunhalmok további bolygatását el kell kerülni.

A Nagy Fertő körül fekvő gyepeket és a szétszórtaan elhelyezkedő mélyebb fekvésű réteket, tavakat, vízállásokat *természeti területnek* tekinti a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósága, ahol a művelésváltás nem kívánatos. *Megyei védettséget* élveznek az Aranyosi erdőrész idős tölgyfái.

A község természeti értékeinek megőrzésére tennivalók:

- meg kell őrizni a természetes tájelemeket és élőhely-maradványokat, elősegíteni a rét- és legelőgazdálkodást, ezt hasznosítva a legeltetéses állattartást
- az ökológiai szemléletű erdőgazdálkodást kell támogatni, meg kell akadályozni a védendő gyepterületek beerdősítését

- össze kell hangolni az idegenforgalom és a természetvédelem érdekeit úgy, hogy a természeti értékek hasznosíthatók legyenek a turizmus bővítésében, ugyanakkor ez a bővülés ne okozzon maradandó károsodásokat
- a természeti értékek szakszerű bemutatása, tanösvények, kiállítóhelyek létesítése, fenntartása segítheti a felelősségérzet kialakulását, s közvetve a természet védelmét.

A kitűzött célok elérése nagyrészt azon múlik, hogy sikerül-e a gazdaság (erdő-, mezőgazdaság, idegenforgalom) érdekeltségét megteremteni a természetvédelemben.

1.2. TALAJVÉDELEM

A község közigazgatási területének legnagyobb részét deflációra hajlamos homoktalaj borítja. A Ny-i határrész futóhomokja a szőlőtelepítések révén 40-60 AK/ha értékűvé vált. A terület K-i részén végighúzódó humuszban gazdagabb réti talaj viszonylag jó termőképességűnek minősül, 20-40 AK/ha értékű, „szántó 2” és „szántó 3” fokozatú, egybefüggő táblákkal. A köztes területeket gyenge minőségű szántók és telepített erdők borítják.

A szél által könnyen mozgatható talajok védelmét, hasznosítását szolgáló szőlő- és erdőültetvények távlatban is fenntartandók. Az elpusztult *szőlők* pótlásához támogatást kell adni. Az *erdőknek*, *erdősávoknak* különösen nagy szerepe van a szél által okozható károk elhárításában. A felső humuszos réteg védelmére bármely területi beavatkozásnál – különösen homokbánya nyitásánál és utóhasznosításánál – gondot kell fordítani.

1.3. VÍZVÉDELEM

A település *vízészlete* földtanilag részlegesen védettnek tekinthető, szennyeződése nem tapasztalható. A 44-es úttól D-re fekvő területek alatt regionális jelentőségű távlati vízbázis található.

A *rétegvizekre* nézve a legnagyobb jövőbeni veszélyforrást a felhagyott és szabályszerűen meg nem szüntetett mélyfúrású kutak jelentik, ezért eltömedékelésük feltétlenül indokolt. A külterületi vezetékes vízhálózat bővítése csökkentheti az ellenőrizetlen kismélységű vízkivétel arányát, s takarékos vízhasználatra ösztönöz.

Talajvíz védelmi szempontból fontos a teljes belterületi csatornázás megvalósítása, a régi szemételep szakszerű lezárása. Külterületen, főként a fólia-kertészetekben a műtrágyák és növényvédőszeres szakszerű és mérsékelt használatát kell elérni. Az állattartó telepeken almos tartás alkalmazandó, elkerülve a hígtrágya-elhelyezés környezetszennyező hatását. A község területének nagy részét felszíni szennyeződésre érzékeny földtani képződmények alkotják, ezt a talajon, vagy talajba történő szennyezőanyag-elhelyezésnél szem előtt kell tartani.

1.4. ZAJ- ÉS LEVEGŐTISZTASÁGVÉDELEM

A községet jelentős zajhatás éri a 44. számú főút átmenő forgalmából, amely lakott területet is érint. Az út menti területeken olyan építési szabályozást kell alkalmazni, ami rugalmasan összeegyezteti a használati és egészségvédelmi igényeket. Az M44 jelű gyorsforgalmi út belépése forgalomcsökkentő, egyben zajméréskló hatású, ezért törekedni kell mielőbbi megvalósítására.

A település *levegőminősége* a szálló és ülepedő por miatt valószínűleg kifogásolható. Erre utalnak a szomszédos városokban mért adatok, melyek minden helyszínen és minden időszakban határérték-túllépést mutatnak. A levegőbe jutó por mennyisége elsősorban a talajadottságoktól, az időjárástól, a zöldövezetek és a burkolt felületek nagyságától, a gazdaság szerkezetétől, a fűtési módoktól függ, de a gépjármű forgalom is befolyásolja. Cserkeszőlőn a külterületi fólia-kertészetek szénfűtésről gázfűtésre való átállása, a szántókat kísérő védőerdősávok telepítése, a gondozatlan földek művelésbe vonása, belterületen az utak burkolása, a zöldsávok megfelelő gondozása, a közparkok intenzívebb fenntartása javíthat leginkább a helyzeten.

1.5. HULLADÉK-GAZDÁLKODÁS

A településen intézményesen összegyűjtött szilárd hulladéknak a szelevényi regionális lerakóban történő elhelyezése távlatban is megfelelő megoldást jelent. A korábban használt telep rekultivációját mielőbb meg kell oldani.

A szelektív hulladékgyűjtés szokásának meghonosítását az általános iskolai oktatás részévé kell tenni.

A fürdőben és az üdülőterületeken célszerű helyi jogszabály útján szigorítani az országos hulladékgazdálkodási előírásokat.

1.6. ZÖLDFELÜLETI HÁLÓZAT

A település zöldfelületi rendszerének elsősorban a lakosság kellemes közérzetét, pihenését és felüdülését kell biztosítani, de szerepe jelentős a környezeti ártalmak hatásának csökkentésében, valamint a település és a táj közötti szerves kapcsolat megteremtésében is.

E célkitűzések jegyében cserkeszőlő külterületén a kevés megmaradt karakteres tájrészlet hálózattá szervezésében kell a zöldfelületi eszközökhöz folyamodni (fasorok, fásítás, erdőtelepítés). A tájidegen létesítmények (pl. majorok technológiai létesítményei, fóliasátrak, kazánok) elrejtése a tájképben szintén növényzettel oldandó meg.

A belterület zöldfelületei (parkok, utcai zöldsávok, fasorok) intenzívebb fenntartás és céltudatosabb használati mód esetén hatékonyabb szerepet játszhatnak a mikroklíma alakításában valamint a lakó- és üdülőnépesség komfortérzetének javításában, s módot adnak a helyben honos növénykultúra megőrzésére, bemutatására is.

A templomok körüli tér a község reprezentációs központjává fejlesztendő.

2. TELEPÜLÉSSZERKEZET, TÉRKAPCSOLATOK

Cserkeszőlő 1952-ben szakadt ki Tiszakürt községből és azóta működik önálló településként. A Kunszentmárton központú tiszazugi statisztikai kistérség része, amely a megyén belül „*perem jelleggel és gazdasági elmaradottsággal... írható le*” (Jász-Nagykun-Szolnok megyei prominencia vizsgálat, MTA RKK ATI Szolnoki Társadalomkutató Csoport, 2000). A kistérség relatív lemaradása a gazdasági aktivitás, a fejlesztési lehetőségek és a térségi összetartozás terén egyaránt megmutatkozik. A térségi különbség áthidalását célozza meg a megye középtávú területfejlesztési stratégiai programja azzal, hogy a területfejlesztési támogatások megyén belüli megoszlásánál a Tiszazug részarányát a jelenlegi 28 %-ról 35-40 %-ra kívánja emelni.

A község közvetlenül is szomszédos Kunszentmártonnal, a kistérségi központtal, a városi szintű ellátást a lakosság könnyen el tudja érni. A napi ingázás oda-vissza jellemzi ezt a viszonyt. A városi lakosok – különösen nyugdíjas korba lépve – szívesen választják a községet lakhelyükül is.

Cserkeszőlő jelentős *idegenforgalmi vonzóerővel* rendelkezik. Szállásférőhelyeit és vendégeinek számát tekintve az ötödik, a vendégéjszakák számában a negyedik, az átlagos tartózkodási idő alapján pedig a második helyen áll a megye települései között. *Elérhetősége* szempontjából a 44-es számú főút játszik döntő szerepet, ezért a tervezett M44 gyorsforgalmi út megépítését szorgalmazni kell az idegenforgalmi pozíció megőrzése és erősítése érdekében. A megyén belüli kapcsolatokat a Kunszentmárton-Martfű út hálózati jelentőségű nyomvonallá történő fejlesztése fogja fellendíteni.

Vasútvonalhoz illetve víziúthoz Cserkeszőlő nem csatlakozik és repülőtér sem érinti, viszont a *kerékpárút-hálózatba* közvetlenül be fogja kapcsolni a 44-es út mentén tervezett országos jelentőségű nyomvonal, amely Gyulától a Balaton érintésével Ausztriába vezet át.

2.1. KÜLTERÜLET

Cserkeszőlő termőterületein a *szántóművelés* a domináns gazdálkodási ág. A K-i területsáv réti talaján jó terméseredmények érhetőek el, a legelők beszántása azonban a gyenge minőségű talajok esetében is bekövetkezett, gazdaságtalan termelési körülményeket hozva létre. A folyamat végeredménye a területek parlagon hagyása, ami, egyebek mellett, a község levegőjének minőségére és tájképi megjelenésére is kedvezőtlen hatást gyakorol.

A *gyep*ek visszaszorulása a megyei átlagnál is nagyobb mérvű. Egybefüggő gyepterület csak a Nagy Fertő területén maradt meg. A viszonylag rossz minőségű („Sz-5” és „Sz-6” besorolású) szántók visszagyepesítése megoldást jelenthet a tájhasználat egyensúlyának megteremtésére, feltéve, ha a környező szántók gondatlan művelése nem gyomosítja el ismét a területet. A gyepművelést célszerűen az állattartás egészítheti ki. A községben szerény volumenű az állatlétszám, a külterjes tartásnak sincsenek helyi hagyományai. Az idegenforgalomhoz kapcsolódó lótarás betölthetné a fenntartható folyamatban mutatkozó hiányt.

A *szőlészet* Cserkeszőlőn nagy múltra tekint vissza. A Szinyei-féle ürmösbor az egykori Orient Express itallapján is szerepelt. Ma is sok az ültetvény: amíg a megyében 1 % alatt marad, addig a községben 14 % a szőlőművelés területi részesedése, ami – gondos művelés esetén – szerencsés összhangot mutat a talajvédelem már említett célkitűzéseivel is. A telepítések egy része a korábbi fagykárok és a többszöri tulajdonosváltás miatt művelésen kívül áll, felújításra vagy újraültetésre szorul, amihez a gazdáknak a szükséges segítséget biztosítani kell.

Az *erdők* aránylag nagy részarányt képviselnek Cserkeszőlőn: a megyei 11 %-hoz képest a földterület 15 %-a áll erdőművelés alatt.

A község erdői jellemzően a déli határrész futóhomokos talaján területnek el, és nagyobb foltot alkotnak a szőlőterületek D-i szegélyén a Hosszú dűlő mentén.

Az EU-csatlakozási elvárások szerint az erdősítettséget növelni kell az ország egész területén. Szolnok megyében mintegy 75 ezer hektár telepítést irányoz elő a készülő rendezési terv. Helyben azokat a területeket kell ilyen célra figyelembe venni, amelyek szélerózióra hajlamos homoktalajjal borítottak, s a gyenge talajminőség miatt gazdaságtalan a szántóművelésük.

A külterületi *majorok* használati módja a mezőgazdaság magánosítása után megváltozott. Állattartó nagyüzemnek tekinthető a Mezőgazdasági Termelők és Vállalkozók majorja.

A Nagy Fertő területén fekvő Szik major és a Tóparti major gazdaságosabb kihasználását a megváltozott gazdasági szempontok szerint célszerű tervezni (idegenforgalomhoz kötődő lótarthatás, szőlőtermelést segítő szakoktató- és tanácsadó bázis, továbbfeldolgozó-, palackozó-, csomagolóüzem, stb.).

A művelés módjának fentiekben leírt változási iránya pozitív hatással lehet a *külterület térbeli rendjére*, a folyamatok befolyásolására azonban alig van eszköze az önkormányzatnak. A *védelem alatt álló természeti területek* használatát törvény szabályozza. A törvény által nem védett, de az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzésre kerülő természeti területek használati szabályai (művelésváltozási korlátozásai) szintén országos érvénnyel lesznek megállapítva. Az *erdőtörvény*, a *termőföldről* vagy a *bányászatról* szóló törvény sok esetben csak szakhatósági jogkört ad az önkormányzatnak a területek rendeltetését és használati módját illetően.

Közvetett eszközökkel kell ilyen esetekben élni, mint amilyen az építési, állattartási, környezetvédelmi és egyéb szabályozás vagy pl. a térségmenedzselés.

Sajátos települési adottság a *belterület környéki kisparcellás dűlők* intenzív fóliás használata, ami hobbi-, nyaralási és lakófunkcióval keveredik. Fejlesztése, rendezése során a terület kialakult használati rendjét, szerkezetét tiszteletben kell tartani.

2.2. BELTERÜLET

A község belterületének szerkezetét a derékszögű, tervezett *utcahálózat* jellemzi, a D-i részen Ny-K-i irányban áthaladó 44-es úttal. A központképző intézmények és a gyógyfürdő létesítményei a belterület É-D-i tengelyében futó Fürdő utcára fűződnek föl. Az üdülőterület a fürdőtől É-ra és Ny-ra terül el.

A belterület ily módon kialakult szerkezete erősen behatárolja a fürdő és környéke fejlesztési lehetőségeit. A 44-es út É-i oldalán már csak a meglévő más rendeltetésű telkek

átépítésével biztosíthatók a gyógyüdüléshez kapcsolódó beruházási igények, ezért az út D-i oldalának a községtesthez való csatolása elkerülhetetlen.

A Beton út környéke a fürdőhöz közel fekszik, ezért ezt a területet a *pihenés, szórakozás s az idegenforgalom* változatos igényeinek fogadására kell alkalmassá tenni.

A fiatal korosztálynak szóló szálláskínálat hiányosságainak pótlására *üdülőtábor* hozandó létre a belterületet K-ről szegélyező erdőben.

Az *üdülőterületek* kiegészítésére és ellátásának biztosítására újabb beépíthető tömböket kell megnyitni a Forrás és a Kuna dűlőben. Az ingatlantulajdonosok érdekeinek összeegyeztetésével és közös cselekvésük megszervezésével elő kell segíteni a terület fejlődését. Kezdeti lépésként az önkormányzati tulajdonú telkek hasznosítását célszerű szorgalmazni.

Az üdülőterületi fejlesztés alapját maga a *termálstrand* jelenti. A község számára stratégiai fontosságú a fürdő befogadóképességének és ellátási színvonalának emelése. Az Ény-i részen *aquapark* hozandó létre, a D-i oldalon pedig új *gyógyászati központ* létesítendő úgy, hogy a strand aktív zöldfelületei ne fogyatkozzanak meg. A vendégforgalom növekedésével a fürdőkönyék rendezésekor is számolni kell (parkolás, gyalogosfelületek, pihenő- várakozóhelyek). Távlatban a fürdő az É-i szomszédságában lévő volt vállalati üdülők telkeit is magába olvasztja. A zöldfelületi fedettség megőrzése e terület hasznosításakor is alapvető szempont.

A fürdő tömbjében meglévő egyéb rendeltetésű telkek (lakótelek, kemping, üzletek, étterem, stb.) új hasznosításakor nem engedhető meg a termál-turizmushoz nem közvetlenül kötődő funkciók térnyerése, amit szükség esetén önkormányzati elővásárlási jog gyakorlásával is befolyásolni kell.

Lakóterület-fejlesztésre a belterület még beépítetlen É-i tömbjeiben valamint a Ny-ról és D-ről közvetlenül határos zónákban kell módot adni, gondolva a távlati bővítés lehetőségére is. Az új lakóterületek családi házas jelleggel tervezendők.

A *gazdaság területei* a vállalkozók által kinyilvánított fejlesztési szándékok szerint alakítandók, feltéve, hogy az üdülési-idegenforgalmi területhasználatot nem zavarják.

2.5. HELYI ÉRTÉKVÉDELEM

Országos védettségű népi építészeti emlék a Tópart majorban lévő pince, melynek környezetét a sajátos értékhez igazodva kell kialakítani. Helyi védettségre érdemes művi értékről a település fiatal kora miatt nem beszélhetünk.

3. HUMÁN ERŐFORRÁS

A község népességmegtartó képessége, lakosainak kora, képzettsége, foglalkozása, egészségi állapota, életszemplete határt szab a fejlődés irányának és minőségének, hiszen minden folyamatban jelen vannak az emberek.

Cserkeszölő demográfiai helyzete az országos trenddel megegyező irányban változik. A lakónépesség száma 2300 fő körül állandósulni látszik, az üdülónépesség 7-800 főről 1000-1500 főig növekedhet. A külterületen élők részaránya a lakónépességben 1990 óta 50 % alatt van és tovább csökken a belterület javára.

A lakosság korösszetétele a kilencvenes évekig igen fiatalos maradt, azóta az általánosan tapasztalható „öregedés” jeleit mutatja: csökken a fiatal korúak és nő a nyugdíjas korúak száma. A fiatalokat ellátó intézmények kihasználtsága ennek következtében csökken, az időseket ellátó szolgáltatások iránti igény nő. Ez a helyzet annál is inkább figyelemre méltó, mert az üdülónépesség túlnyomó többsége is az idősebb generációból kerül ki.

3.1. EGÉSZSÉGVÉDELEM, SZOCIÁLPOLITIKA

A község felnőtt és gyermek háziorvosi körzeti ellátását két orvos látja el, a fogorvosi ellátás szintén megoldott. A rendelés körülményei javítandók (pl. védőnői szolgálat külön bejáratú várójának biztosításával, a mozgáskorlátozottak akadálymentes közlekedésének megoldásával, elkülönítő és fektető létesítésével illetve bővítésével, a családvédelmi központnak az egészségházban való elhelyezésével). A fejlesztés épületbővítést, vagy -átalakítást feltételez, utóbbi esetben orvosi lakást máshol kell építeni.

Szakorvosi ellátásban a község lakossága főként Kunszentmártonban részesül, az elérhetőség megfelelő.

A fürdő területén meglévő és továbbfejlesztendő vízgyógyászati kezelések speciális ellátást jelentenek, vonzásuk túlnő a települési kereteken, s hozzájárul a gyógyüdülőhelyi imázs erősödéséhez.

Idősgondozást a 20 fős napközi otthon végez, helyben bővítését elő kell irányozni. Az ellátást a nyugdíjasklub egészíti ki.

A jövőben az egészségügyi és szociális ellátás szintentartása, igény szerinti bővítése, valamint a tanyákon élő lakosok nehezebb helyzete miatti fokozott figyelem és szükség esetén a gyors segélynyújtás megoldása a cél.

A bölcsődei ellátás a községben továbbra is fenntartandó a műszaki feltételek javítása mellett.

3.2. OKTATÁS

Az óvoda megfelelő minőséggel, személyi feltételekkel, de hiányos kapacitással és műszaki adottságokkal működik. A hiányok rövid távon pótolandók.

Az általános iskolai oktatás jól kielégíti a helyi igényeket. Az osztályok átlagléttszáma megfelelő, az intézmény tartalék férőhellyel is rendelkezik.

A gyermekek sokrétű felkészítése a továbbtanulásra kiemelt fontosságú. El kell érni ugyanakkor, hogy az iskola a települési öntudat és szellemi összefogás bázisává váljon, s lehetőségeihez mérten felvállalja a helyi közösség boldogulásához szükséges speciális és felnőttoktatást is.

A változó körülményekhez a felnőtteknek is igazodniuk kell, ezért célszerű lenne helyben olyan továbbképzéseket, átképzéseket szervezni, amelyekkel a munkahelyek megtartása, illetve új munkahelyek teremtése - akár új vállalkozások létesítése, odatelepedése révén - válik lehetővé. Különösen fontos - az idegenforgalom kiemelt jelentősége okán is - a nyelvi képzés, a vendégfogadásra való felkészítés, gazdaasszony-képzés, a korszerű technikák, a számítástechnika, Internet-használat, stb. oktatása.

3.3. FOGLALKOZTATOTTSÁG, MUNKANÉLKÜLISÉG

Cserkeszőlő lakosainak foglalkoztatási helyzete az utóbbi évek mélyreható gazdasági és társadalmi változásainak következtében és a sajátos helyi viszonyokból következően átalakult. Számos munkalehetőség megszűnt a kistérségben, a Tiszazugot tartós munkanélküliség sújtja, ugyanakkor helyben tapasztalhatók a felporzódás jelei is: a megyei átlaghoz képest több kiskereskedelmi és vendéglátóhely működik itt, kiugróan magas a személygépkocsival és a telefonvonallal rendelkezők száma, s a községek átlagához viszonyítva sok a működő egyéni vállalkozás.

A megélhetésben még mindig kulcsszerepet játszik a földművelés, de a legtöbb cserkeszőlői „több lábbon áll”. Az idegenforgalom a termálturizmus jellegéből fakadóan egész évben jövedelmet, illetve jövedelem-kiegészítést biztosít.

Segítségként jelenthet egyes hagyományos tevékenységek felélesztése, pl. olyan kézműves termékek, házi élelmiszerek előállítását, amelyeket az idegenforgalmi szezonban árulhatnak.

Az önkormányzat hozzájárulása is szükséges a vállalkozások megtartásához, fejlesztéséhez, újak letelepedéséhez. Az infrastruktúra fejlesztésére feltétlenül szükség van, az utak, a közműhálózat, az energiarendszer megfelelő kiépítése alapvető feltétel a vállalkozások számára.

3.4. KULTÚRA, SPORT, CIVIL SZERVEZETEK

A lakosság kulturális igényeit helyben a szabadterei mozi, a klubszerűen működő nyugdíjas klub és az alkalmi rendezvények szolgálják. Az eseti ünnepek, találkozók jelentősége, látogatottsága, színvonala az utóbbi években emelkedett.

A hagyományok folytatása, újak létrehozása, az eseti rendezvények számának gyarapítása, tartalmasabbá tétele nagy feladatot ró az önkormányzatra. A szervezés intézményesítésére és a találkozók helybiztosítására céljából *kulturális rendezvények lebonyolítására is felhasználható küzdőterű sportcsarnok* létesítendő a községi sporttelepen. Az önkormányzati intézmény fellendíti majd a község sportéletét, szabadidős programot ad a fiataloknak, maga köré gyűjtheti a civil szervezeteket és vonzerőt jelenthet turisztikai szempontból is.

A község K-i részén létrehozandó *ifjúsági üdülőtábor* szintén részt vállalhat a közösség életében, például gyepes sportpályákat működtethet, illetve művészeti táborok szervezésével népszerűsítheti a helyi kulturális értékeket.

A *községi könyvtár*nak alkalmas elhelyezést kell biztosítani az iskola épületében.

4. GAZDASÁG

Jász-Nagykun-Szolnok megye középtávú területfejlesztési stratégiai programja önálló alprogramot tartalmaz a Tiszazug átfogó fejlesztésére, amelynek keretében programiroda létesül majd a gazdasági folyamatok befolyásolására. A helyi adottságok és a kitörési irányok feltárása igazolta az alprogram beindításának szükségességét a gazdaság minden fontosabb területén.

4.1. IPAR

Az ipart a MINIPLASZT csomagolástechnikai üzemén kívül csak néhány lakossági szolgáltató képviseli (műköves, asztalos, gépjárműjavító).

Támogatandó a *munkahelyteremtő új üzemek* letelepülése a község területén. E célra a Tópart majorban és környékén, valamint a már meglévő telephelyeken (palackozóüzem, MIKLAKER zöldségfelvásárló telep) és a hozzájuk csatlakozó területeken kell a feltételeket biztosítani.

Érdemes foglalkozni olyan háziipari tevékenységek újraélesztésével illetve meghonosításával, melyek nagy befektetések nélkül egyedi, kis volumenű, különleges termékeket állítanak elő és kínálnak a turistáknak és a speciális piacoknak (például helyi élelmiszerek: házi borecet, savanyúság, szárított zöldség, vagy kézműipari termékek: szóttések, hímzett terítő, ruha, fafaragványok, korongolt edények, bőrárúk). Látványossággá és programmá is tehető, ha a készítést a vendégek is megtekinthetik, vagy akár részt is vesznek az előállításban. A helybeli áruk eladhatóságát fokozza, ha egységes küllemet alakítanak ki, saját címkét, csomagolást használnak.

A község gyógyüdülőhelyi jó hírének megóvása miatt lényeges, hogy jelentős környezet-szennyező ipari tevékenységet nem folytatnak, erre vigyázni kell a jövőben is.

4.2. MEZŐGAZDASÁG

A különböző gazdasági ágak közül kiemelten kell foglalkozni az agrárgazdasággal. A település meleg-száraz, szélsőségekre hajlamos éghajlatú, gyenge talajadottságú területen fekszik. A földből megélni sosem volt itt egyszerű, a mezőgazdaság mégis rendelkezik hagyományos értékekkel.

A lakosság nagy részének ma is a mezőgazdaságból származik a fő, illetve kiegészítő jövedelme. Leginkább a *fóliás kertészkedés* terjedt el. Az értékesítés szervezett megoldása nagy előrelépés volt, hűtőház létesítésével tovább lehetne növelni az ebből származó előnyöket.

A *szőlőművelés* erős tradíciókkal rendelkezik – bár jelenleg „mélyrepülésben van”. A mikroklímának megfelelő telepítési-művelési módok és a hideget jól tűrő, a kártevőknek ellenálló, helyben honos fajták megválasztásával, szaktanácsadással, továbbképzéssel helyzetbe kell hozni a szőlészetet.

Üzemi méretű *állattartás* folyik a szövetkezeti majorban (Beton út), az ágazat intenzív fejlődése nem várható.

Az idegenforgalomhoz kötődő lótarás, illetve honos állatfajták bemutatással egybekötött külterjes tartása beleillik a természetvédelem célkitűzéseibe a Nagy Fertő tó környékén (pl. Szík majorban) és a helyszín adottságai is alkalmasak erre a gazdálkodási-vendéglátási módra.

A szántóterületek művelése a község K-i részén gazdaságos a jobb minőségű réti talajon. A gyenge termésteredményt hozó szántók erdősítése viszont gazdasági és levegővédelmi szempontból egyaránt indokolt. A művelésváltás az agrárgazdaság jövőjét körvonalazó Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programba is illeszkedik. A program szabályozási rendelkezései rövidesen elkészülnek, tehát a fejlesztések tervezésekor már érdemes ennek az elvárásait figyelembe venni.

A mezőgazdaság *birtokszerkezetét* a föld magántulajdonba vétele után jellemzően az elaprózott kisgazdaságok jellemzik. A kistermelők „helyzetbe hozása”, azaz tőkéhez juttatása és beszerzési-termelési-értékesítési biztonságának megteremtése távlatban növelheti az agrárgazdaság eltartóképességét. Ehhez mindenek előtt a közös érdekek felismerése és az új típusú *szövetkezesek* létrehozása szükséges. A helyi vállalkozások jelentős szerepet töltenek be a termények, termékek felvásárlásában, feldolgozásában és értékesítésében, tevékenységük fejlesztése további piacok feltárását tenné lehetővé. Az agrárgazdaság céljait össze kell hangolni a turizmussal (tanyasi vendégfogadás, helyi élelmiszerek helyi értékesítése) és a környezetvédelemmel (biogazdálkodás elterjesztése, a természeti értékek védelme).

4.3. ERDŐGAZDÁLKODÁS

A község erdeinek jelentős hányada a NEFAG Rt. kezelésében van, jelenléte megbízható szakmai színvonalat jelent, szemben a magánerdők sokszor rendezetlen művelési módjával. Feldolgozóüzem egyelőre nem települt az erdei termékek fogadására, e téren hiányzik a helybeliek szakmai ismerete és tájékozottsága is. A kistérségi programiroda szakoktatási-szaktanácsadási szolgáltatását e téren is célszerű felhasználni majd.

A további telepítések fafaj kiválasztásánál arra kell törekedni, hogy ne szaporodjanak a tájidegen erdőrészek, s a hosszabb megtérülési idejű nemesebb fajok is képviselve legyenek. Ezek az elvek a támogatási rendszeren keresztül is érvényesítendőek.

Az összefüggő erdőterületek mellett szorgalmazni érdemes azokat az út, vagy parcella melletti ültetéseket, amelyek segítséget jelentenek a talaj károsodásának megelőzésében, a deflációs veszély mérséklésében.

4.4. IDEGENFORGALOM

A község idegenforgalmi vonzereje elsősorban a termálvízen alapul. E kincset érő forrás mennyiségét, minőségét figyelemmel kell kísérni és szükség szerinti utánpótlását idejében megoldani.

A vendégek megnyerésében döntő jelentőségű a *gyógyászati központ* megvalósítása és minden olyan beruházás, amely a fürdőzés körülményeit, feltételeit javítja-bővíti.

Az *AQUAPARK* lakossági összefogással történő megvalósítása erősíti majd azt a kedvező jelenséget, ami a helybeliek közösséggé formálódásában az utóbbi években tapasztalható.

Az idegenforgalom kibontakozását az e téren munkálkodó vállalkozások összefogása és akcióegysége is segítheti. A helyi TOURINFORM iroda képes arra a menedzselési feladatra, hogy hálózatba szervezze a község kínálatát, és koordinálja a helyi és a külső vállalkozások tevékenységét. Az idegenforgalmi fejlesztések tőkeigényesek, a község saját erejét meghaladják, így rá is van szorulva a máshol lévő vállalkozások segítségére.

Ki kell dolgozni a település marketing-tervét imázst teremtve, népszerűsítő-anyagokat készíteni, összehangolni, programfüzérére szervezni a különböző eseményeket.

Élni kell a *vidéki turizmus - természeti turizmus* új lehetőségeivel, a szőlészet hagyományaira, a védett Nagy Fertő madárvilága által keltett szakmai érdeklődésre alapozva.

Egyre népszerűbbek a testedzéssel egybekötött, aktív pihenési-kikapcsolódási formák. A tervezett országos *kerékpárút-hálózat* K-Ny-i nyomvonala a 44-es út mentén halad. A két keréken közlekedő turisták megállítása célprogramokkal lehetséges. A *lovasturizmusban* is vannak kínáló lehetőségek, csatlakozva a Kunszentmártonban előirányzott fejlesztésekhez.

5. INFRASTRUKTÚRA

Egy település infrastrukturális helyzete, ellátottsági szintje alapvető fontosságú mind a lakosság, mind a vállalkozások szempontjából. Fejlesztése azonban hosszú távon térül csak meg, és jelentős tőkebevonást igényel.

5.1. KÖZLEKEDÉS

A közlekedési hálózatok országos fejlesztési programja két vonatkozásban is érinti Cserkeszölőt: egyrészt a már említett országos kerékpár-nyomvonal, másrészt az M44 gyorsforgalmi út által. Megvalósításuk közelebb hozza a községet a többi országrészhez és a külföldiekhez is. A 44-es útként később is megmaradó átkelési útszakaszon új csomópont kiépítése szükséges a Fürdő út – Beton út közvetlen átkötésére és az Iskola úti csatlakozások biztosítására.

Helyi feladatok is jeletkeznek a közlekedési hálózatok és szolgáltatások fejlesztése terén. A beépítetlen területek földútjainak egy része szerkezeti jelentőségű, szilárd burkolatú utakká történő átépítésük jobban átjárhatóvá teheti a község külterületét és megközelíthetőbbé a belterületet.

A beépített településrészen minden utca burkolattal látandó el, nemcsak közlekedési, hanem levegővédelmi okból is. Az ütemezés során a község többségét érintő létesítmények megközelítési irányait kell előnyben részesíteni.

A fürdőkönyök és a jelentős közintézmények parkolási igényének megoldását újabb közterületi fásított várakozóhelyek kialakításával is elő kell segíteni.

5.2. KÖZMŰELLÁTÁS

VÍZELLÁTÁS

A község vízbázisa rétegvíz. A kiépített víztermelő berendezések ki tudják elégíteni a távlati vízigényeket vízbázis-bővítés nélkül, fokozatos hálózatépítéssel.

A vízminőség megfelelő, a gáztalanítás megoldott. A vízminőségi szabványok szigorítása esetén szükség lehet további vízkezelésre, amely a vízműtelepen elhelyezhető.

SZENNYVÍZELVEZETÉS ÉS TISZTÍTÁS

A községben kiépített csatornahálózat üzemel, a keletkező szennyvizet biológiailag tisztítják. A csatornahálózat tovább bővíthető az igények szerint. El kell érni, hogy minél több ingatlan bekötése megtörténjen.

A régebbi építésű csatornák leromlott állapota miatt sok helyen bejut a rendszerbe csapadékvíz, ami túlterhelést okoz a tisztítótelepen. A felújítás ezért időszerű.

A tisztítótelep levegőztető rendszere elavult, korszerűsítésre szorul. A község nagyarányú fejlődése esetén távlatban a kapacitást is növelni kell.

CSAPADÉKVÍZ ELVEZETÉS

Belterületen a csapadékvíz elhelyezése szikkasztóárkokban történik, kivéve a Tulipán utcát, ahol zárt csatorna lépett üzembe. Új utcák kialakításakor és a meglévő utcák burkolása alkalmával sekély mélységű szikkasztóárkokat kell kiképezni. A nagy területű fóliás

gazdálkodású területeken záportározók vagy vízlevezető csatornák alakítandók ki a belvízveszély elkerülésére.

GÁZELLÁTÁS

A község vezetékes földgázzal ellátott a belterületen és a külterület egy részén is. A gázátadó kapacitása lehetővé teszi további fejlesztések kiszolgálását is.

ELEKTROMOS ENERGIAELLÁTÁS

A település villamos energiaellátása a meglévő 20 kV-os légvezetékről biztosított. Szükség esetén trafókörczet átcsoportosítással vagy új transzformátorállomás telepítésével kell a szűk kapacitást kiegészíteni.

A vízmű és a benzinkút transzformátorállomások között 20 kV-os földkábeles összekötést kell létesíteni a biztonságosabb energiaellátás érdekében.

TÁVKÖZLÉS

Cserkeszőlő távbeszélő ellátását EVSD tip. digitális telefonközpont biztosítja, amely igény esetén bővíthető. A távbeszélő ellátás 100 %-ban biztosított.

A község területén WESTEL és PANNON rádiótelefon adótorony is üzemel, lefedve az igazgatási területet.

Kábeltelevíziós rendszer nem üzemel, távlatban kiépítendő a hálózat, amelyhez fejállomás létesítendő a község központi területén.

6. CSERKESZŐLŐ LEHETSÉGES KITÖRÉSI IRÁNYAI, FEJLESZTÉSI PRIORITÁSAI

A község többféle irányban is nekilendülhet azoknak a tennivalóknak, amelyek az egyes területeken az előzőkben leírtak szerint megfogalmazódtak. A közös akaratot és erőfeszítést kívánó megvalósítás sikere nagyban függ attól, hogy egy irányba mutatnak-e a különböző témákban (természetvédelemben, településszerkezetben, gazdaságban, stb.) zajló folyamatok.

Szükséges tehát rögzíteni azokat a *legfőbb fejlesztési irányokat*, amik Cserkeszőlő jövőképeinek alakítását leginkább meghatározzák, s mintegy „közös nevező”-re hozzák a részfeladatokat. Fő célkitűzések ezek, amelyeket leginkább és leghamarabb megvalósít a község, s amelyekre forrásait összpontosítja.

Az adottságok, a problémák és az eszközök értékelése, a szakértők és a helyi vezetők véleménye alapján az egyik legfontosabb tennivaló és

fejlesztési prioritás az idegenforgalom fejlesztése,

mindenek előtt a vízgyógyászati és fürdőzési feltételek javítása, bővítése, másrészt a termálüdüléshez kapcsolódó létesítményeket, szálláshelyeket és ellátó-létesítményeket létrehozó beruházások vonzása, fogadása, a község idegenforgalmi kínálatának szélesítése, propagálása, az idősebb és középkorú korosztály érdeklődésének megtartása, s a fiatalabbak megnyerése a turisztika területén.

A község népességmegtartó erejének alapja a helybéli illetve a jól elérhető térségi munkalehetőség megléte, változatossága, ezért

fejlesztési prioritás az egész gazdaság fejlődése, fejlesztése,

az agráriumtól kezdve a feldolgozó ágazatokon és az iparon át a szolgáltatásokig minden területen, különösen a természetre és környezetre kíméletes tevékenységek terén, nem tévesztve szem előtt a gyógyhely iránti jogos elvárást, hogy igényes környezetben nyugodt körülmények között tölthessék szabadságukat Cserkeszőlő vendégei.

A községnek elemi érdeke, hogy más településekkel összefogva próbáljon boldogulni, ezért

fejlesztési prioritása lehet a több település összefogására épülő fejlesztési programokhoz való kapcsolódás, az azokban való aktív részvétel.

Tiszazug célterülete a területfejlesztési felzárkóztató programoknak és érintik országos nagyságrendű infrastruktúra-fejlesztési elhatározások, melyek megvalósításáért az érintett önkormányzatoknak közös lobbizást kell folytatni. A Tisza és Körös közelsége indokolja a vízparti településekkel való együttgondolkodást.

E prioritások felsorolása nem jelent sorrendiséget, ezek egymással párhuzamosan, egymáshoz kapcsolódva valósíthatók meg. Részletes kidolgozásuk a továbbiakban oldható meg, az időtényező és a forrás feltárásával.

